

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Německý jazykový prostor ve své rozmanitosti a jeho odraz v přípravě učitele němčiny

Mgr. Marek Bohuš, Ph.D.

„Jak chcete vládnout zemi, kde se vyrábí 246 druhů sýra?“

Charles de Gaulle

Podobný výrok by bylo možné pronést o Německu, které se proslavilo pestrostí pečiva. Po roce 1989 se něco z této „pekařské heterogenity“ dostalo i k nám a kdo chce ve Spojených státech koupit chleba, na který je z Evropy zvyklý musí do německého (Dutch) pekařství. Nesourodost německého prostoru co do kulturních zvyklostí v nejširším slova smyslu je tématem tohoto textu. Vybral jsem témata, která slibují velkou míru heterogenity a nejedná se zde o komplexní pojednání o Německu a Němcích. Je vůbec těžké německý jazykový prostor definovat, protože mluvčích němčiny je ve světě mnohem více, než obyvatel německy mluvících zemí.

Přesto, že jsou Německo a Rakousko našimi sousedy a naše země jsou historicky, kulturně a hospodářsky úzce svázány, přetrvávají mezi běžnou populací bez přímé zkušenosti mylné představy a předsudky. Jedná se o rozsáhlou a lidnatou zemi, kterou je těžké obsáhnout přímou zkušeností. Navíc je tento stát prostorově značně odlišný, což je dáno přírodními podmínkami a historickým vývojem, takže zkušenost z Bavorska vede k jinému obrazu, než jaký by poskytlo např. Holštýnsko.

Cílem tohoto textu je přiblížit a představit Německo v jeho rozmanitosti a to nejen v obvyklých oblastech, jaké se ve statistikách nacházejí (hustota osídlení, HDP, klima), ale také z jiných aspektů (kde se co pije a jí, jak se v kterém regionu co nazývá, jaká místa přitahují cizí návštěvníky apod.).

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Čeština obsahuje velké množství běžně používaných, původně německých slov. V tomto textu se budou objevovat i další německá slova, která vystihují pojednávané téma. Znalost němčiny není podmínkou čtení textu, ale je pochopitelně ku prospěchu.

Absolvent kurzu by si měl udělat přesnější představu o realitách ve Spolkové republice Německo a seznámí se se zdroji materiálu pro využití ve výuce. Dozví se pravděpodobněji skutečnosti o tradovaných mýtech a očekává se od něj, že je bude v roli učitele odbourávat.

„Vstupní test“

Začněme malým testem, který vám má posloužit ke zhodnocení vstupních znalostí.

Jaké asociace se vám vybaví, když slyšíte „Německo“?

Představíte si něco pod pojmy Bundestag, Radler, Wehrmacht/Bundeswehr, Weisswurst, Stammgast?

Uhodnete jistě, že příjmení Miler, Berger, Behm, Klein, Schwarz apod. pocházejí z němčiny. Víte ale, co znamenají?

Berlínská zeď a Železná opona. V jakém vztahu jsou tyto pojmy? Jsou jejich důsledky patrné dodnes?

Které mocnosti obsadily Německo na konci 2. sv. války?

Jak se česky řekne a co znamená Dresden, Leipzig, München, Bremen, Rügen, Basel, Sachsen, Bayern, Elbe, Rhein?

V Německu žije značný podíl přistěhovalců a jejich potomků. Ze kterých zemí především přišli?

Kolik dokážete vyjmenovat německých fotbalových klubů?

Jaké slavné sportovce z Německa znáte?

Četli jste dílo některého německého autora, viděli německý film?

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Hudební kultura v Německu je pojem. Které skladatele už jste si poslechli?

Naši západní sousedé vyrábějí řadu značek automobilů. Můžete je vyjmenovat? Dokážete je přiřadit k městům?

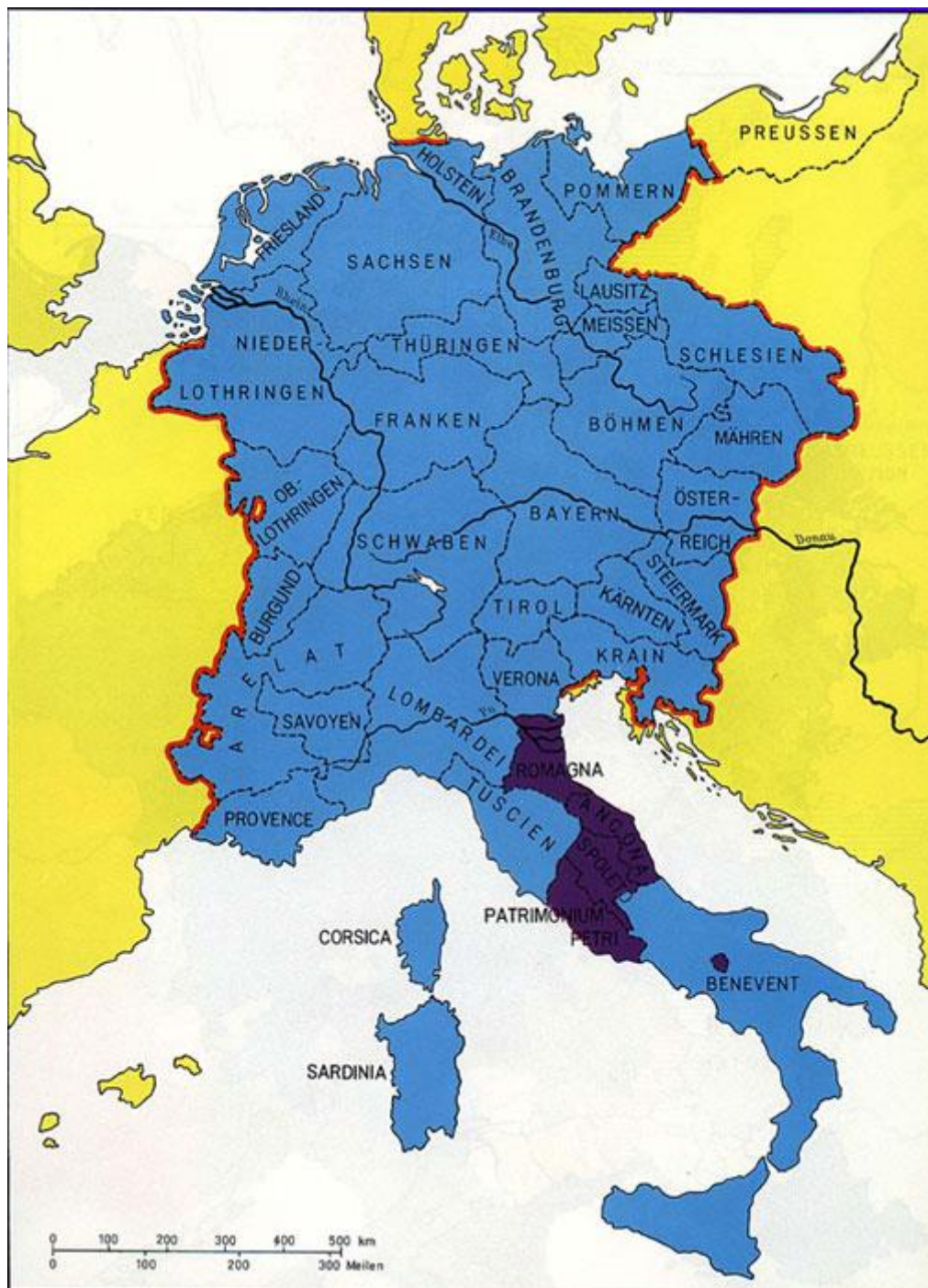
Jak se řekne „dobrý den“ v Hamburku a jak v Mnichově?

Znáte nějaký úspěšný fotbalový tým z východního Německa?

Historie stručně

Německá státnost se odvíjí od rozpadu Východofrancké říše počátkem 10. Století. Vzniklá kmenová vévodství byla sjednocena a vznikla Svatá říše římská národa německého s německým císařem korunovaným v Římě. Její rozloha se zvětšovala až v 17. Století sahala od Baltu a Severního moře až k moři střeozemnímu.

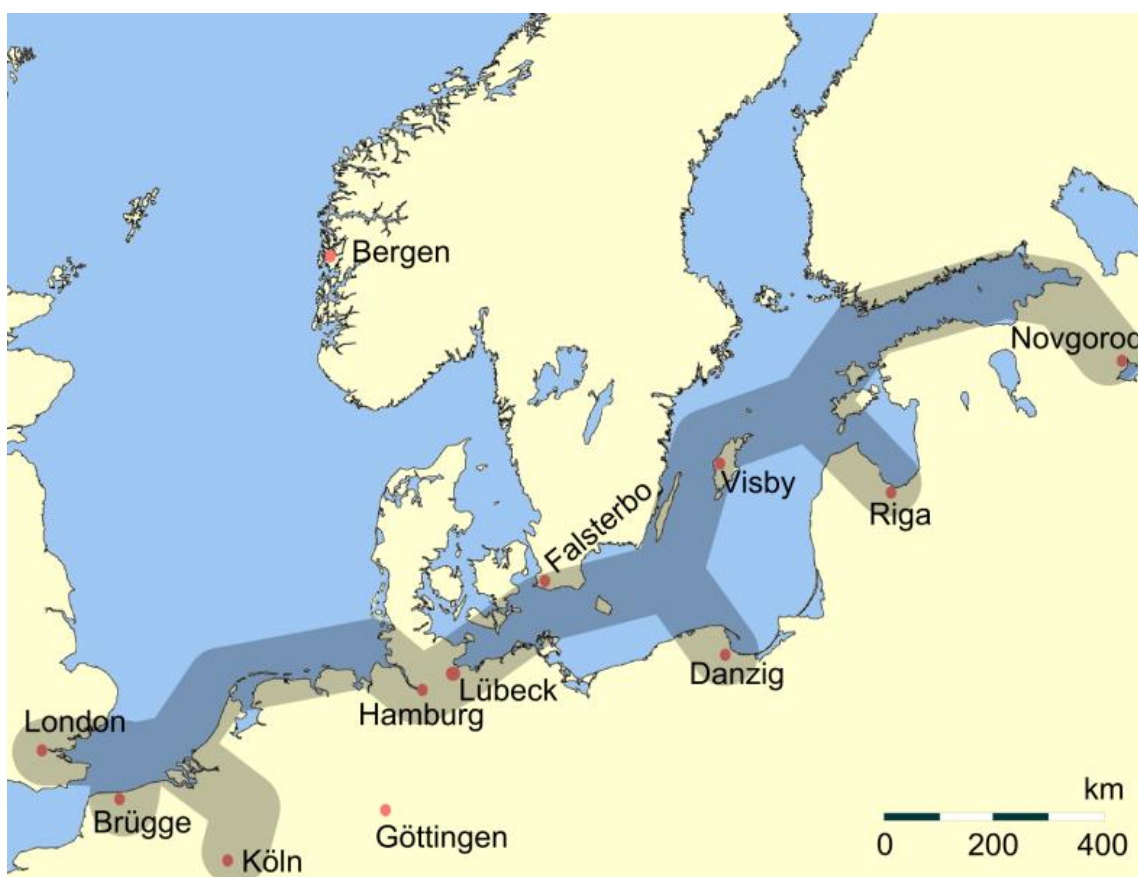
**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Svatá říše římská národa německého a její maximální rozsah v 17. Století.

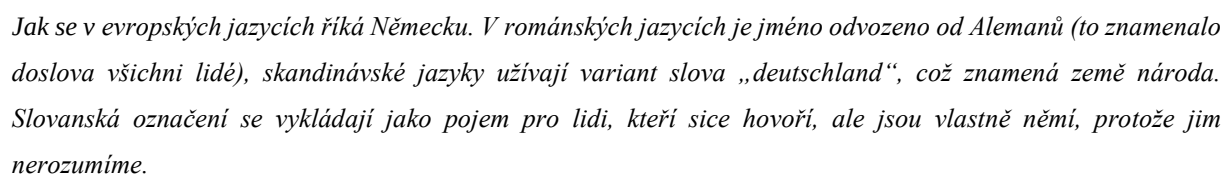
Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Reforma katolické církve M. Luthera z roku 1517 narušila dosavadní rovnováhu, kdy církev zemi politicky sjednocovala. Reformace s protireformace napříště působily spolu s politickými konflikty.

Hansa - volné sdružení svobodných měst a přístavů na březích Severního a Baltského moře nebo na jejich přítocích bylo významným hospodářským faktorem a médiem, kterým se němčina a německá kultura dostávala do vzdálených končin, mj. do Pobaltí a Ruska. V době jejího rozkvětu měla tato část Německa zcela jiné zaměření a zájmy než dnešní jih země. Jak je vidět na následující mapě, je Německo ve finštině a estonštině dnes označováno jako Sasko, protože němečtí obchodníci byli často Sasové, nebo byla města zakládána na tzv. saském právu.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Třicetiletá válka (1618 – 1648), jež začala jako válka náboženská, přerostla v evropský politický konflikt, který vyústil v rozpad říše na 350 státeků. V 18. Století jich už bylo 1700. Jen Rakousko a Prusko se rozvinuly v mocnosti. Pestrá mozaika států a státeků je nejlépe patrná na mapě. Tato roztržitost byla faktorem, který bránil hospodářskému a také technickému rozvoji, protože byla obchodní výměna zatížena poplatky a cly. Ve srovnání s velkými mocnostmi (Británie, Francie, Španělsko, Rusko) mělo Německo zpoždění právě pro svou nejednotnost. Zatímco si mocnosti získávaly kolonie v zámoří jako zdroj surovin pro

Studijní text k projektu

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

vznikající průmysl a odbytiště, Německo se k tomuto kroku teprve chystalo. Rivalita mocenského boje byla jedním ze spouštěčů světové války.

Vedlejším důsledkem zpoždění v koloniální soutěži je také to, že Británie, Francie, Belgie ad. vykazují větší pestrost obyvatelstva mimoevropského původu.

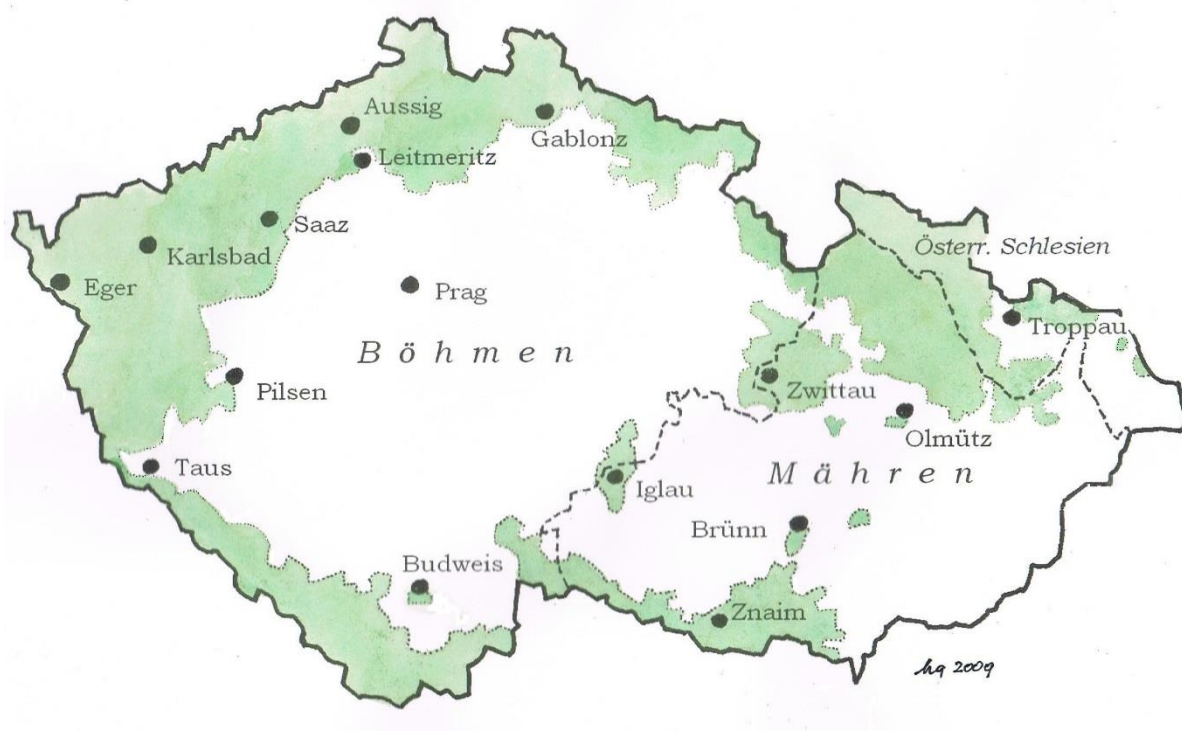
Německý spolek 1815-1866.

Mezi Rakouskem a Pruskem vládlo napětí po celé 19. Století. Nejvýznamnější bitvou byla ta u Hradce Králové roku 1866, kterou Rakousko prohrálo. Pruský kancléř Bismarck následně

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

porazil i Francii a bylo vyhlášeno německé císařství (Druhá říše). V 1. Sv. válce už Rakousko-Uhersko a Německo bojovaly na jedné straně, avšak prohrály a oba státy to poznamenalo. Rakousko se rozpadlo, v Německu vznikla Výmarská republika. Ta však trvala jen 15 let, roku 1933 se kancléřem stal A. Hitler a tím vzniká Třetí říše.

Německy mluvící obyvatelstvo žilo po staletí také v českém státě, stejně jako v jiných oblastech střední a východní Evropy (Pobaltí, Sedmihradsko, Rusko, Ukrajiny, Polsko, Slovensko). Národní socialisté tyto krajany využili jako pátou kolonu a vynutili si odstoupení českého pohraničí.

Oblasti ČR s převažujícím německy mluvícím obyvatelstvem.

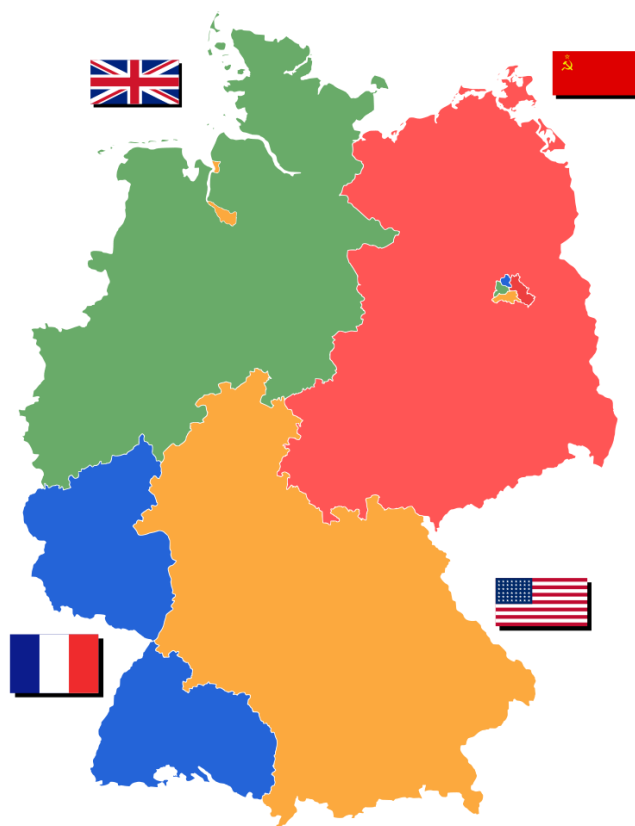
Po prohrané válce roku 1945 je německé území obsazeno vítěznými mocnostmi, které později vytvářejí dva německé státy SRN a socialistickou NDR pod vlivem Sovětského svazu. Čeští Němci byli nuceně vysídleni převážně do západních okupačních zón Německa, kde však byli považováni za cizince, protože hovořili odlišným jazykem, měli jiné zvyky, byli katolického vyznání apod. Nuceně vysídlení krajané (něm. Landsmann) se sdružují v organizaci zvané Landsmannschaft tzn. krajanský spolek. Vlivem komunistické propagandy má toto slovo

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Mapa variant němčiny dokládá, kde všude Němci v Evropě žili. Motivací jejich přesídlení bylo zakládání nových měst, těžba surovin, osídlování ladem ležící půdy. Tyto komunity žily uprostřed cizojazyčného prostředí po staletí u udržely si starobylý jazyk, který se velmi lišil od standardní němčiny, protože se jeho vývoj zastavil a vykazoval vlastnosti dialektů podle původu kolonizátorů.

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Rozdělení Německa do okupačních zón podle vítězných mocností

Poválečná Německa byly navzájem nepřátelské státy, přestože v nich žily rozdělené rodiny. Část na Západě, část na Východě. Od roku 1961, kdy byly ruskou stranou postavena Berlínská zeď (důvodem byl neustávající útěk východních Němců na Západ) byly obě země izolovány podobně, jako jsou dnes Severní a Jižní Korea. Berlínská zeď byla součástí železné opony, jež byla budována na hranicích východního bloku (Československo, Polsko, Maďarsko). Opona však začala vznikat již nedlouho po válce. Na území Německa se nazývala vnitroněmecká hranice.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Vojenská přítomnost USA v Německu. Základny jsou logicky pouze ve starých spolkových zemích.

Pád zdi roku 1989 vedl ke sjednocení obou států, které bylo překvapivé, neboť s ním souhlasili mocnosti. Sjednocení bylo velmi nákladné a dodnes je znatelné, které spolkové země patřily k východnímu bloku. V současnosti sestává SRN, která je federativním státem ze 16 spolkových zemí (Bundesland). Bavorsko a Sasko se samy označují za svobodný stát (Freistaat).

V rámci Evropské unie vytvořili odvěcí rivalové, Německo a Francie dvojici, která je nazývána motorem EU.

Kontrolní otázky

Vyjmenujte některá německá města, jež náležela k hanze. Co je jejich společným rysem?

Americké vojenské základny jsou rozmístěny jen ve čtyřech spolkových zemích. Proč.

Vojenské základny, kterého státu byly v bývalé NDR?

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Berlín byl pod správou všech čtyř mocností. Které to byly?

Co znamenají německé názvy českých měst Pilsen, Budweiss, Iglau, Brünn, Karlsbad, Aussig, Eger, Troppau, Znaim?

Doplňkové otázky

Kterí tři čeští králové byli zároveň německými císaři? Jsou českou veřejností vnímáni jako Češi či Němci?

Ze školního dějepisu jsou známy státy, osobnosti a lokality z Německa, které hrály roli ve Třicetileté válce. Které z nich utkvěly v paměti? Pokuste se je lokalizovat.

Ve kterém roce vzniklo Rakousko-Uhersko a co bylo příčinou jeho vzniku?

Berlínská zeď je pro mnohé abstraktní pojem. Zjistí, jak byla dlouhá.

Exodus východních Němců přes ČR a Maďarsko na Západ vedl v Praze k památným událostem. Co se tam v létě roku 1989 stalo?

Politické uspořádání

Systém, který v Německu dnes funguje, je výsledkem výše nastíněného dějinného vývoje. Jedná se o spolkové uspořádání, kde jednotliví členové mají značné pravomoci v oblasti školství, ochrany životního prostředí, sociální politiky, ochrany památek, dopravy apod. Bund, tzn. spolek, zaštiťuje stát na venek vojensky a politicky. Proto se parlament nazývá Bundestag a armáda Bundeswehr (ochrana spolku). V jednotlivých spolkových zemích se proto život řídí normami, jež se liší. Například se slaví rozdílné státní svátky, nebo děti chodí do školy, zatímco jinde mají prázdniny.

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Hraniční cedule se znakem Bavorska. Na rozdíl od většiny spolkových zemí se Bavorsko a Sasko označují za svobodné státy.

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Allgemeine Studiengebühren

nicht eingeführt

wieder abgeschafft

eingeführt

Příklad rozdílné vzdělávací politiky. Poplatky za studium platí (černá), byly zrušeny (modrá), nebyly zavedeny (světlemodrá).

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Spolková republika Německo (SRN) byla u nás před rokem 1989 nazývána Německou spolkovou republikou (NSR), aby byly zpochybněny nárok na jednotu Němců a také statut Západního Německa, být tím oprávněným německým státem. Dnešní SRN sestává z 16 spolkových zemí, z nichž některé jsou pouze města (Berlín, Brémy, Hamburg). V hlavních městech spolkových zemí sídlí lokální parlamenty (Landtag) srovnatelná s našimi hejtmanstvími. Jiní zástupci zemí jsou volenými členy druhé komory spolkového parlamentu (Bundesrat).

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Po sjednocení Německa roku 1990 přineslo územní reformu v bývalém Východním Německu. Vznikly správní jednotky spolkových zemí, které se označují jako nové spolkové země, protože zde pak docházelo k velkým změnám a byly častým tématem v publicistických a jiných textech.

Správní členění spolkové země Bavorsko (Bayern)

Členění Spolkové republiky nekončí na úrovni spolkových zemí. Vezměme si za příklad sousední Bavorsko. Zde rozlišujeme obvody odvozené od historických území Franků a Švábů, přičemž Švábsko pokračuje dále do Bádenska-Württemberska.

West

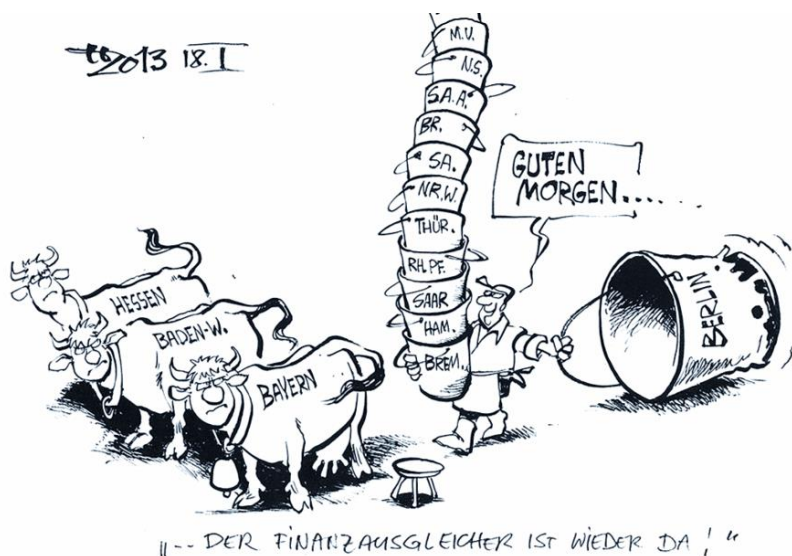

East

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Existence východních a západních semaforů v někdejším Východním Berlíně dokládá, že po sjednocení Německa nedošlo k unifikaci úplně ve všem a že místní patriotismus a regionální povědomí zde má svou váhu.

Satirická kresba kritizující finanční zatížení bohatých spolkových zemí. Tyto tři dojné krávy zdraví sedlák, jenž přinesl vědra pro zbývajících země. Největší (a děravé) je to berlínské, tzn. federální.

Kontrolní otázky

Které spolkové země zpoplatňují vysokoškolské vzdělání?

Které spolkové země sousedí s Českem?

Jaký je rozdíl mezi Bundestagem a Landtagem?

Doplňkové otázky

Na kterou spolkovou zemi karikaturista s 12 džbery a třemi kravami zapomněl?

Ve kterém německém přístavu má ČR vymezeno své území pro lodní dopravu?

Východoněmecké semaforey jsou jedním z projevů tzv. ostalgie. Co ten pojem znamená? Najděte další příklady ostalgie.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Krajina

Krajinný ráz Německa je velmi různorodý. Reliéfní gradient roste od severu k jihu, tzn., že plochý reliéf severu se mění v pahorkatiny a hornatiny a stoupá do velehorských výšek německou částí Alp.

Hornatá alpská krajina horního Bavorska

Údolí Rýna ve středním Německu

Studijní text k projektu

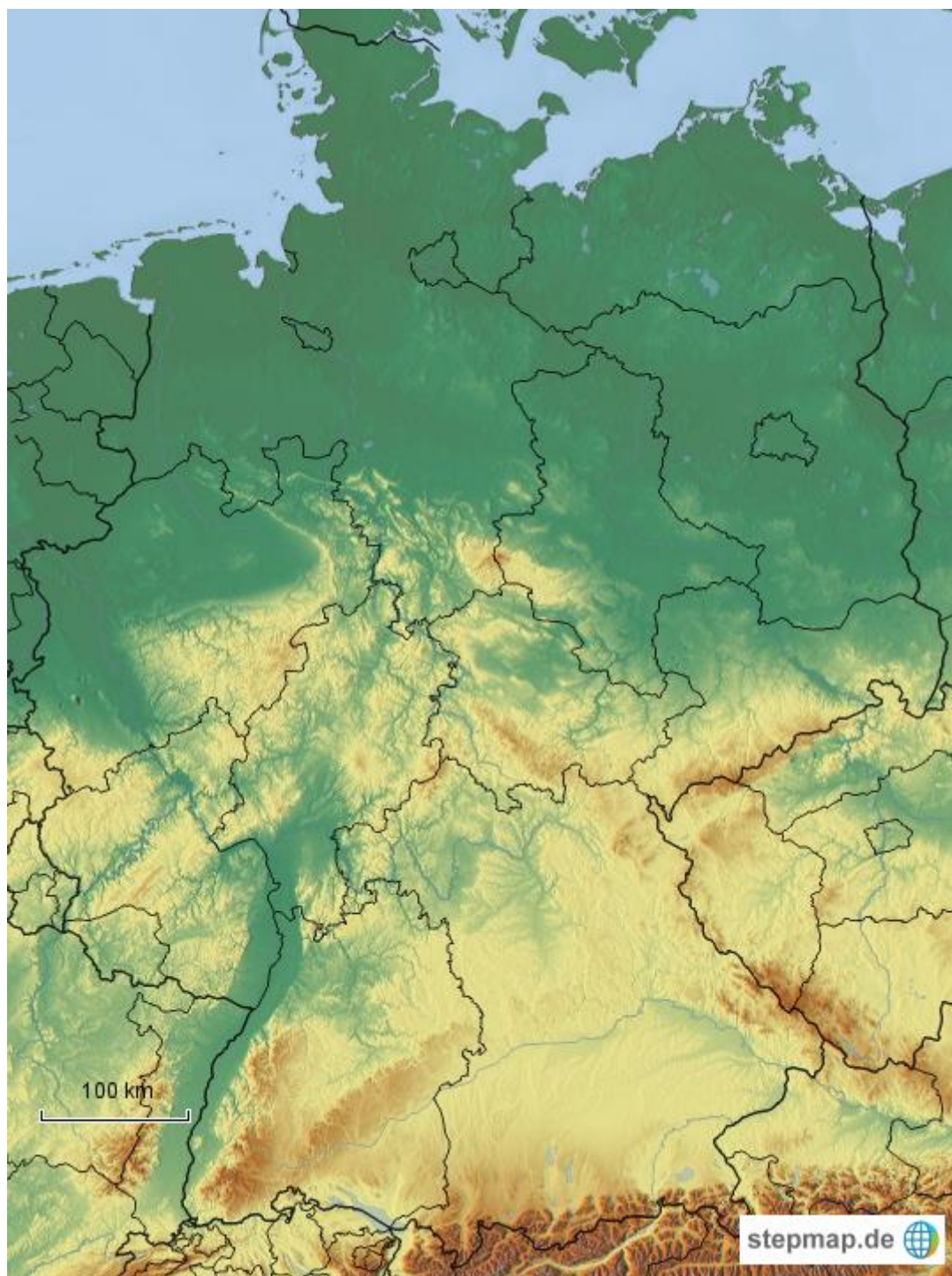
**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Mořské pobřeží severního Německa

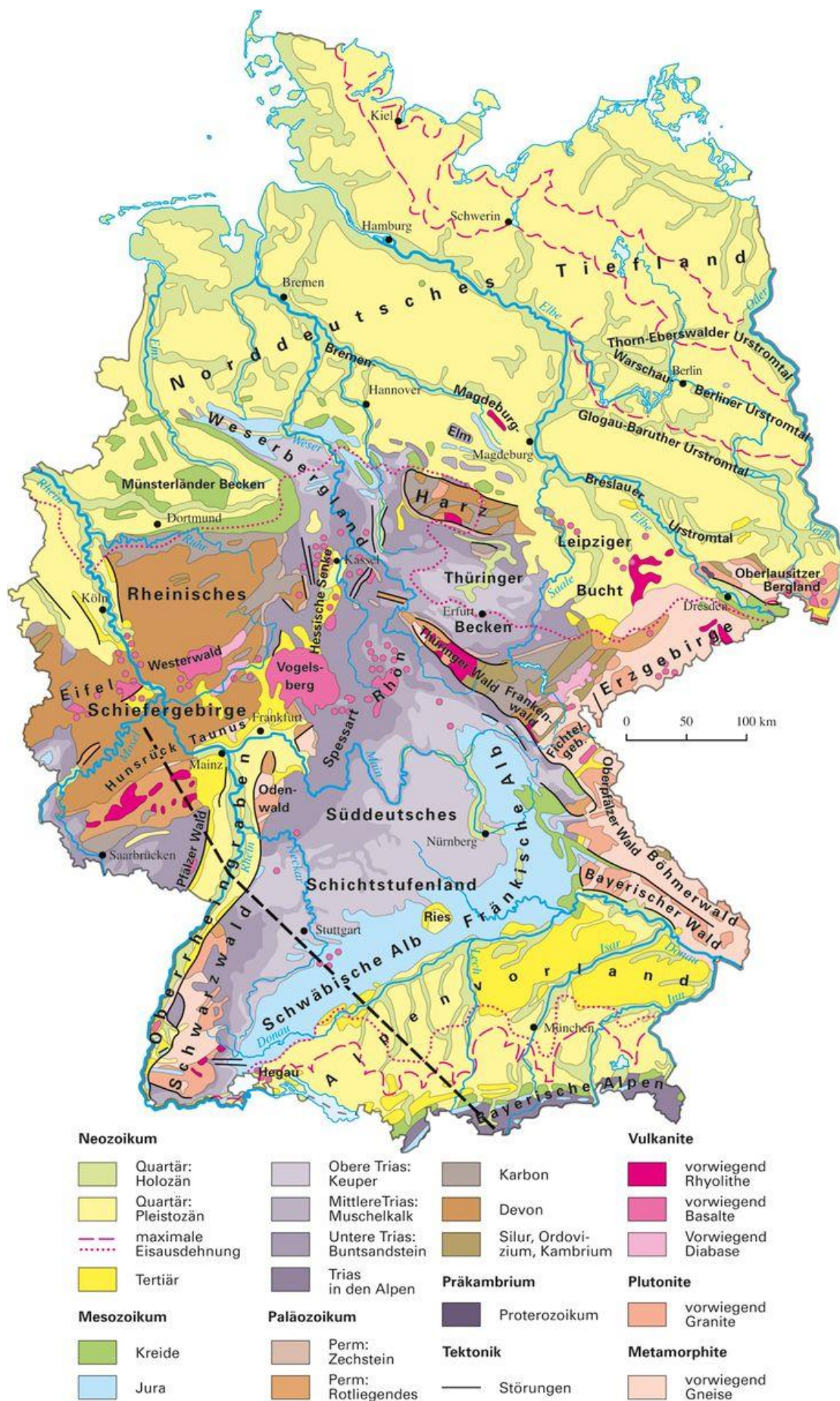
**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Reliéf Německa se regionálně velmi liší.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Geologická stavba podmiňuje reliéf krajiny. Zatímco jih a střed Německa jsou zvrásněné s tektonickými poruchami a zlomy (černé linie) i alpským zaledněním, sever je pokryt mocnými vrstvami sedimentů z kontinentálního zalednění. Hranice ledovce ukazuje fialová linie, které odpovídá orientaci koryt velkých řek, jež netečou k severu přímo, nýbrž musely „obtékat“ koncové morény ledovce. Významným prvkem horopisu jsou mořské vápencové usazeniny prealp (Švábský a Francký Jura) a také vulkanická pohoří (Eifel, Vogelsberg).

Kontrolní otázky

Které spolkové země byly historicky dotčeny kontinentálním zaledněním?

Jak se projevila přítomnost moře v geologické minulosti na reliéfu dnešního Německa?

Rozšiřující otázky

Naše pohoří orientovaná SZ/JV jsou označována jako hercynská. Od kterého německého pohoří je tento pojem odvozen?

Česko-německá hraniční pohoří nesou vždy národní názvy, ač se jedná o tytéž hory. Jak se nazývají německy Krušné hory, Šumava? V jakém vztahu jsou tyto politické a přírodní hranice?

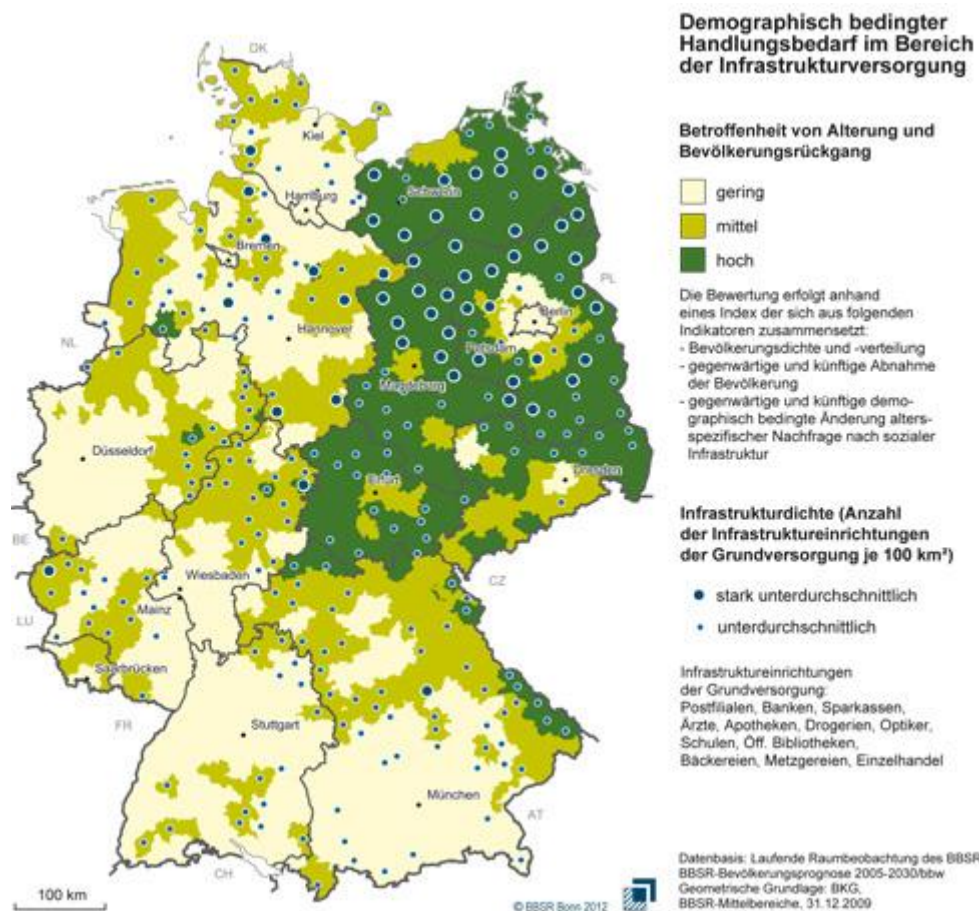
Proč se Krkonoše jmenují Riesengebirge, když leží v Polsku?

Jakým přírodním rizikům musí čelit obyvatelé Alp a mořského pobřeží. Jak se projevuje jejich životní prostředí na jejich mentalitě?

Obyvatelstvo

V Německu žije přibližně 82 milionů lidí. Rozmístění obyvatelstva je velmi nerovnoměrné. Většina Němců žije ve městech a velkých aglomeracích, zatímco venkov je osídlen velmi řídko a také věková a sociální struktura je zde odlišná.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Demografická data o stárnutí populace a jejím úbytku v návaznosti na nedostatečnou infrastrukturu. Velmi dobře je patrné rozdělení na staré a nové spolkové země, kdy nové země trpí úbytkem. Spolek se je problému vědom a snaží se infrastrukturu zlepšit.

Doplňkové otázky

Odchod obyvatel má vliv na urbanismus a plánování. Co se děje s panelovými domy a sídlišti která už nejsou obývaná?

Historická města v blízkosti polských a českých hranic se snaží zvrátit trend vylidňování. Jaký způsob zvolily?

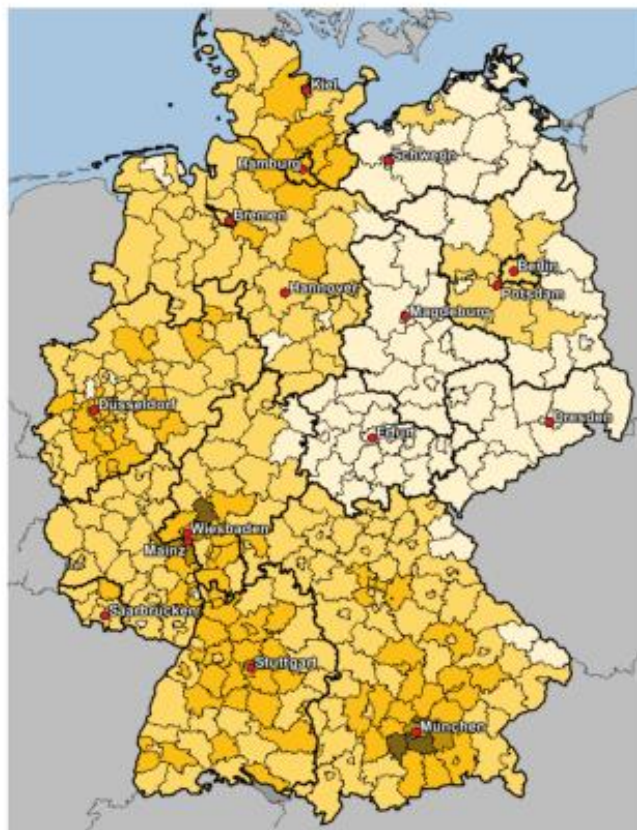

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Einkommen und Vermögen – wachsende Ungleichheiten

Regionale Verteilung der durchschnittlichen Einkommen je Steuerpflichtigen für das Jahr 2004 und aufgeschlüsselt nach Kreisen

Gesamttrag der Einkünfte je Steuerpflichtigen in 1.000 Euro 2004

Minimum: 19,9
Maximum: 49,8
Deutschland: 30,1

Methode:	Gleiche Klassenbreiten	
Farbe: Wert		Anzahl
	unter 25,9	95
	25,9 bis unter 31,9	224
	31,9 bis unter 37,8	87
	37,8 bis unter 43,8	4
	43,8 und mehr	3
	Keine Daten vorhanden	0

Quelle: Statistische Ämter des Bundes und der Länder, interaktiver Atlas zur Regionalstatistik, <http://ims.destatis.de/indikatoren/Default.aspx>

Příjmy a majetek – rostoucí nerovnost. Mapa ukazuje nejbohatší městská centra starých spolkových zemí a na druhé straně chudší nové země federace s převládajícím zemědělstvím nebo uzavřenými průmyslovými závody či utlumenou těžbou.

Doplňkové otázky

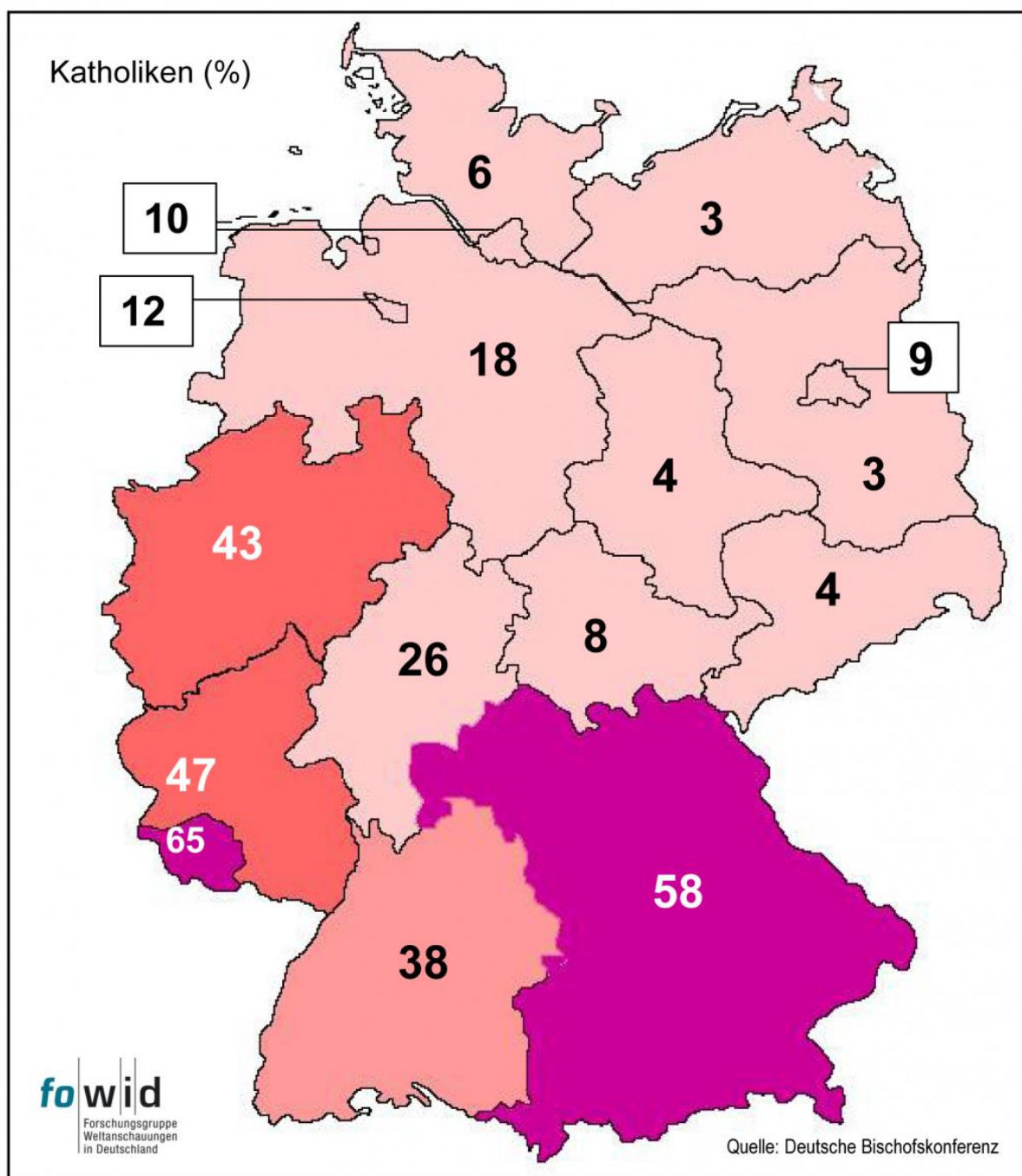
Která centra patří v Německu k ekonomicky nejsilnějším?

Které okresy naopak hospodářsky strádají a proč?

Zjistěte, jaký je podíl obyvatelstva pracujícího v zemědělství.

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Procentuální zastoupení katolíků a protestantů v Německu. Jih a západ je převážně katolický, sever zase protestantský.

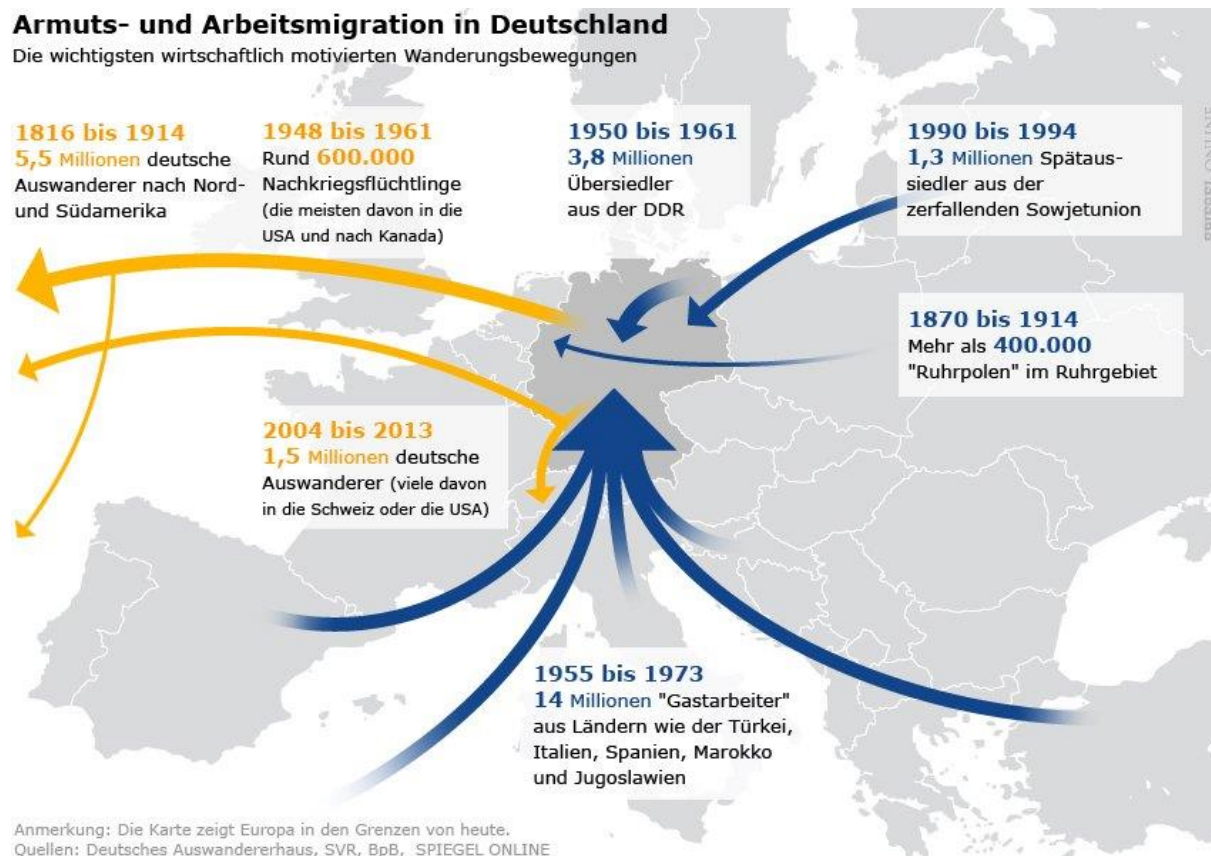
**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Německá poštovní známka propagující multikulturní bohatství obyvatelstva v duchu multikulturalismu.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Národnostní menšiny

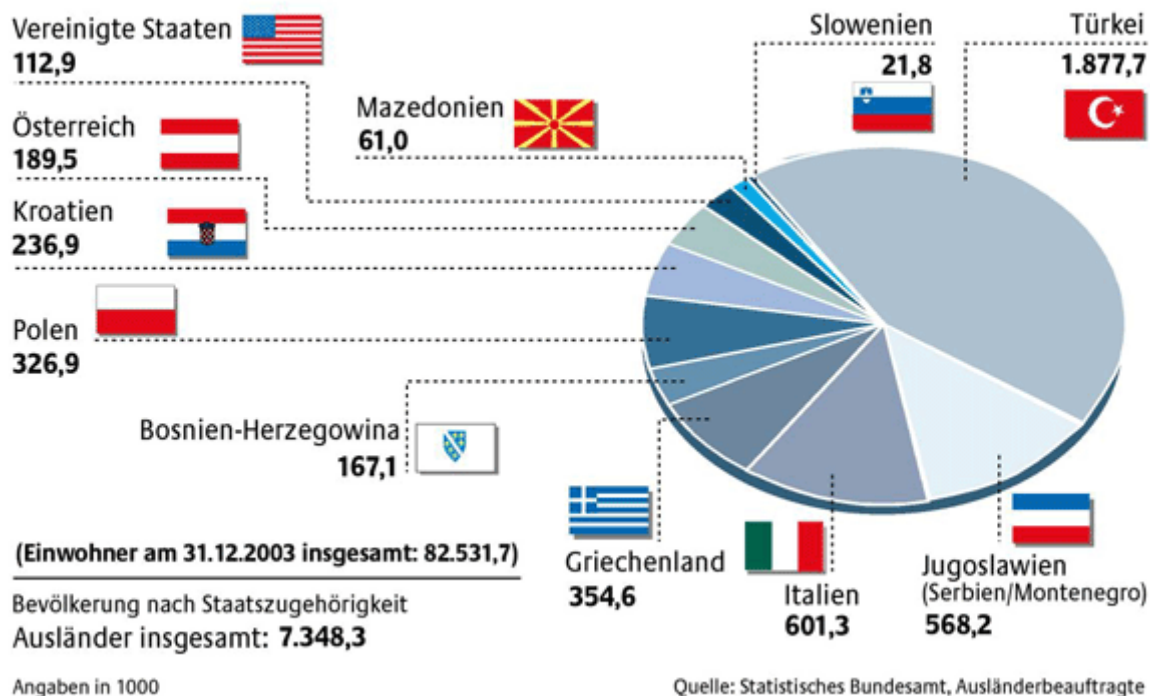

Ekonomická a pracovní migrace. V souvislosti s Německem se dnes často hovoří o imigrantech. Německy mluvící menšiny ovšem můžeme nalézt všude ve světě. Lze rozlišit vlnu před 1. Sv. válkou směřující do Latinské Ameriky a do USA. Po 2. Sv. válce mnoho Němců odešlo do Spojených států, Austrálie a Švýcarska. Globalizace způsobila přesun kvalifikovaných Němců do USA také počátkem 21. Století.

Vedle zmíněných přistěhovaleckých vln „gastarbeitů“ z Balkánu a jižní Evropy je třeba zmínit přistěhovalectvo z Polska z přelomu 19. a 20. Století, kteří směřovali do těžkého průmyslu v Porúří. Příjmení končící –ski jsou ozvěnou této skupiny. Známy byl televizní detektiv Schimanski z Duisburku, nebo fotbalista L.Podolski. Po rozpadu Sovětského svazu nastal příliv vysídlenců s německými kořeny z Ruska a jeho svazových satelitů.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Ausländer in Deutschland

Cizinci v Německu před poslední imigrační vlnou z roku 2015. Nejpočetnější imigranti z Turecka, Řecka a Itálie přišli jako pracovní síla (tehdy zvaní Gastarbeiter) v době rozvoje německého hospodářství v 50. a 60. letech. V případě Srbska, Chorvatska, Bosny a Makedonie se jednalo z velké části o uprchlíky před válkami na Balkáně v 90. letech.

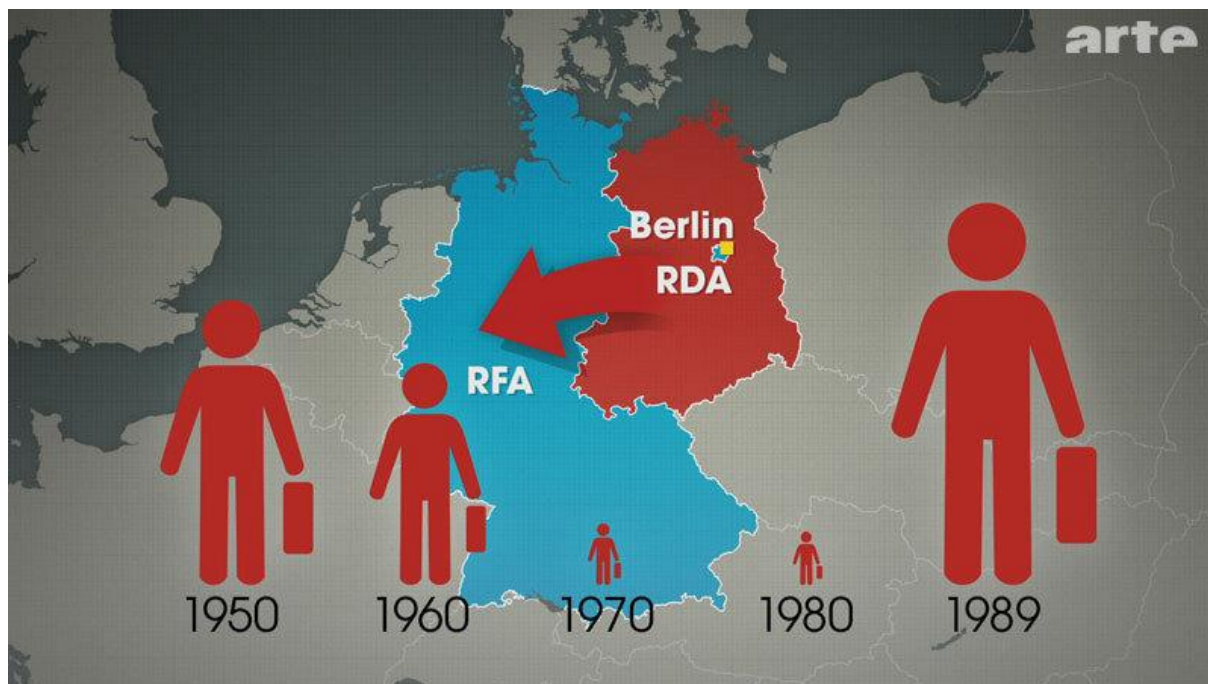

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

**AM HÄUFIGSTEN GESPROCHENE SPRACHEN IN DEN USA
AUSSER ENGLISCH UND SPANISCH**

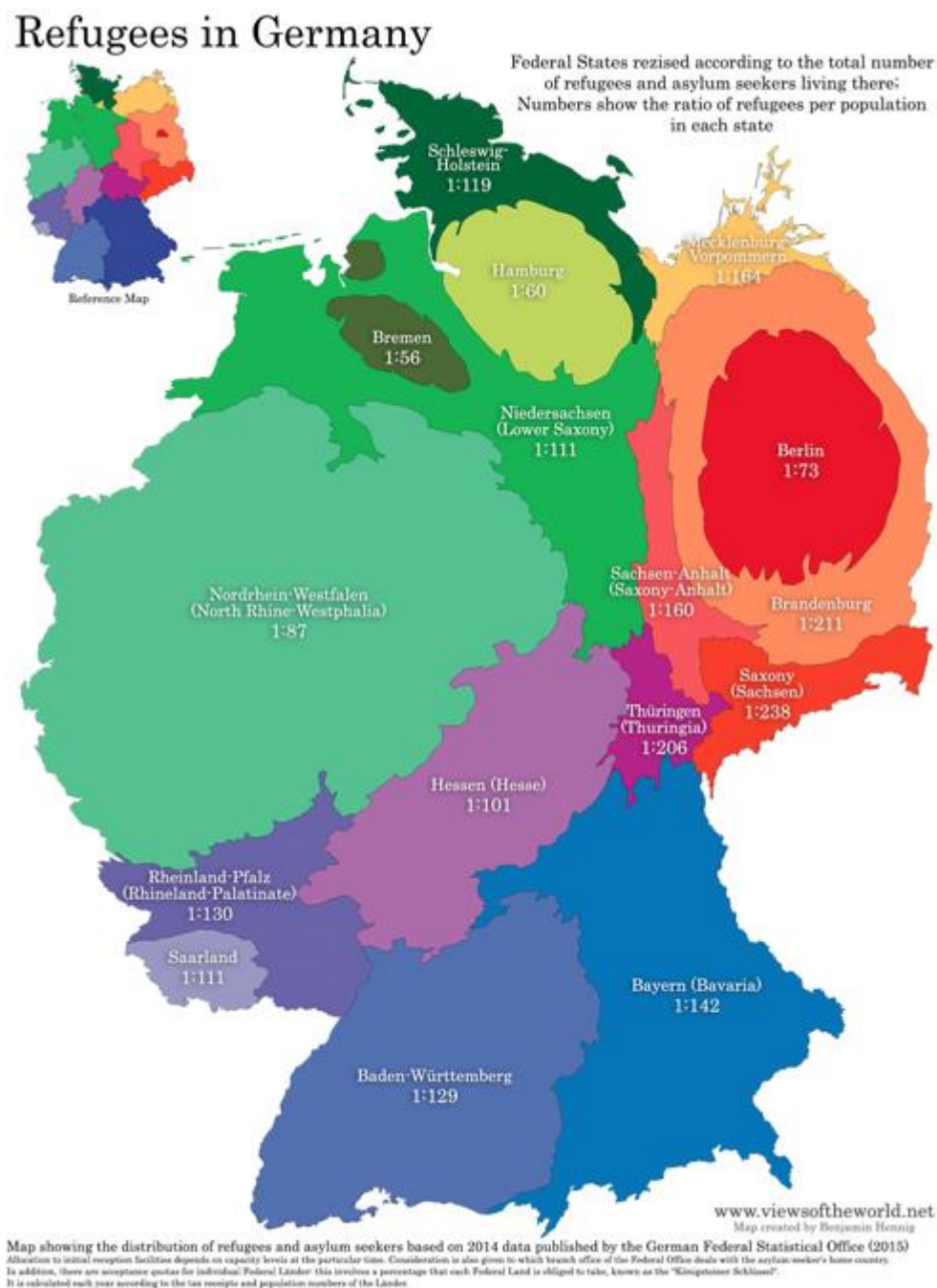
Nejrozšířenější jazyky v USA po angličtině a španělštině. Zastoupení němčiny je dokladem, že na osídlování Západu se valnou měrou podíleli lidé z Německa a Rakousko-Uherska, kteří utíkali před politickým a náboženským útlakem i hmotnou nouzí. Literárním představitelem této vrstvy je Old Shatterhand

Dosud nezmiňovanou skupinou imigrantů jsou Němci z Východu. Statistika vysvětluje, proč Sovětský svaz a NDR postavili Berlínskou zeď. Úbytek obyvatelstva v 50. letech byl pro ekonomiku Východního Německa zničující.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Těžko překonatelná bariéra migraci utlumila, avšak pád Železné opony roku 1989 vyvolal o to větší zadržovanou vlnu uprchlíků, která doznívala ještě po sjednocení obou zemí.

Uprchlíci v Německu. Kartogram dokládá nestejnou zátěž imigranty v různých spolkových zemích. Poměr udává, na kolik obyvatel připadá jeden imigrant. Nejméně je jich v Sasku a ostatních nových spolkových zemích, kde vzniklo politické protestní hnutí AfD (Alternative für Deutschland). Rovněž jižní státy se vyhraňují proti přistěhovalecké politice spolkové vlády.

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

V německé fotbalové reprezentaci jsou stále větší měrou zastoupeni potomci přistěhovalců z Polska, Turecka, Balkánu a afrických zemí.

Motiv domovních zvonků použitý na poštovní známce. Ukazuje pestrost příjmení německých občanů s migračním pozadím.

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Příjezd cizích pracovníků do Německa.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Satirická kresba zesměšňující přesvědčení, že přistěhovalci se mají přizpůsobit (názor strany CDU – Křesťansko-demokratické unie). Imigrant se ptá, komu by se měl přizpůsobit, když jsou všichni tak rozdílní. Multikulturalismus byl dlouhá desetiletí přijímán jako oficiální názor na způsob soužití většina a menšin v Německu. Zkrácené označení multi-kulti neslo v sobě cosi přitažlivého, exotického, vzrušujícího.

Kontrolní otázky

Jmenujte historické vystěhovalcké a přistěhovalcké fáze. Co bylo jejich motivem? Odkud a kam lidé putovali?

Co si představit pod pojmem multikulturalismus?

Ve kterých oblastech USA žije nejvíce potomků německých přistěhovalců?

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Doplňkové otázky

V souvislosti s politickými změnami v Turecku se volební boj přelévá také do Německa, kde žije početná turecká menšina. I v Českém denním tisku je ten politický konflikt reflektován. Jak se projevuje ve vnitřní politice země?

Vedle 82 milionů Němců používají němčinu v dalších evropských zemích. Kolik milionů Evropanů má němčinu jako mateřský jazyk?

Jaký je počet mluvčích němčiny mimo Evropu?

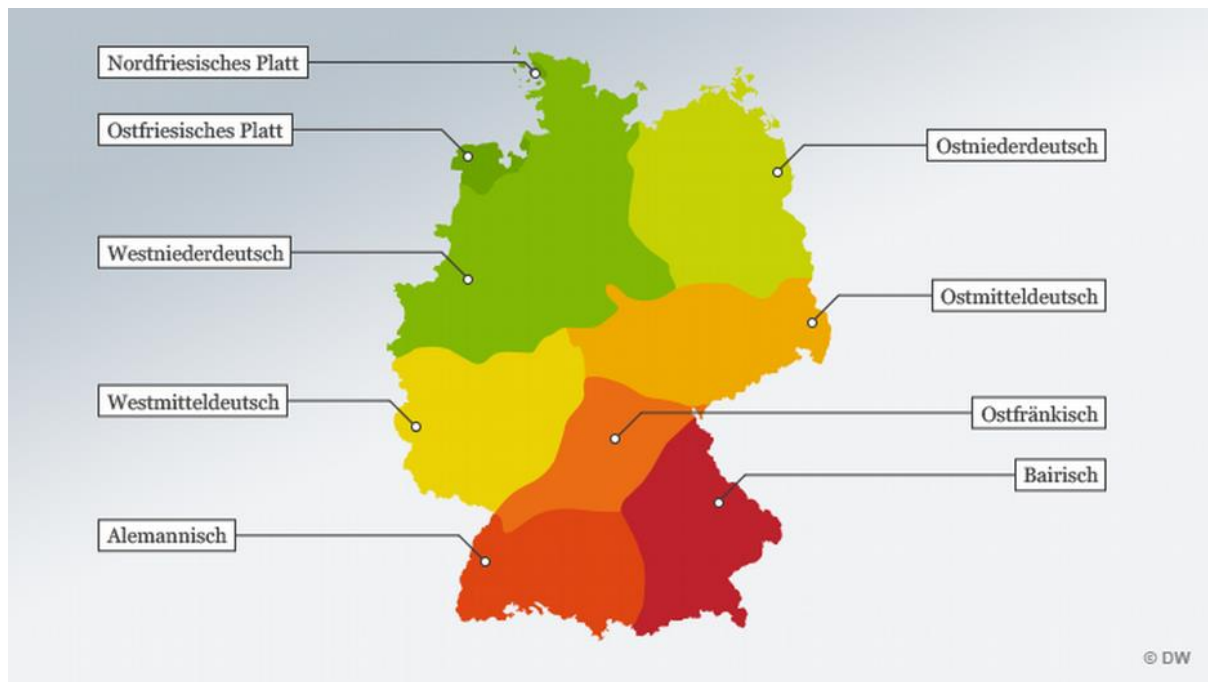
Jak se v Německu mluví

Podstatná část obyvatel Německa hovoří jazykem, který se v různé míře odchyluje od standardní němčiny. Ve svých původních podobách byly tyto jazyky tak odlišné, že bránily dorozumění. Přestože dnes sdělovací prostředky, školní výuka, míšení a stěhování obyvatelstva tyto rozdíly zmenšily, ani cizinec se slušnou jazykovou kompetencí si nemůže být jist, že bude rodilým mluvčím rozumět. Uklidnit jej může poznání, že ani Němci ze severu nerozumí všemu, co řeknou Bavoři a Rakušané.

Dialektologové rozlišují dolní, horní a horskou němčinu, přičemž každá z nich se ještě dělí na další dialekty, jako jsou bavorština, alemanština, švábština, saština, plattdeutsch ad. Odlišují se výslovností hlásek, slovní zásobou i gramatikou. Např. komár se řekne: Mücke (sever), Schnake (střed) Gelse (Rakousko) nebo Staunz(e).

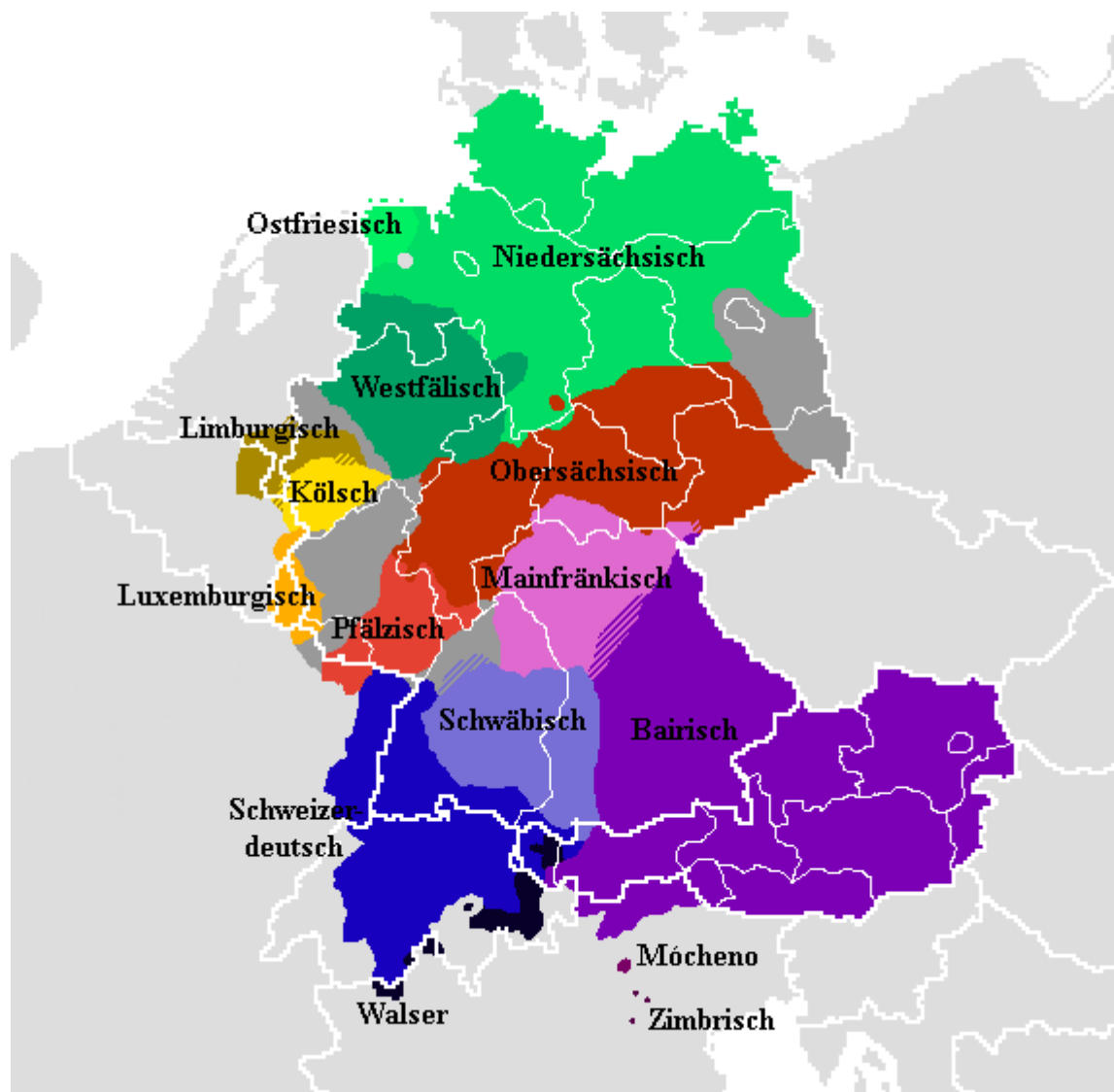
Jazyk severu se v mnohém blíží angličtině (appel místo apfel, moin místo guten tag). Svůj vliv má na jazyk i náboženství, v Bavorsku a Rakousku lze častěji slyšet Grüss Gott (Pozdrav Pánbu).

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Rozdělení dialektů podle největších skupin, kde „mittel“ znamená střední a „nieder“ dolní němčinu.

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

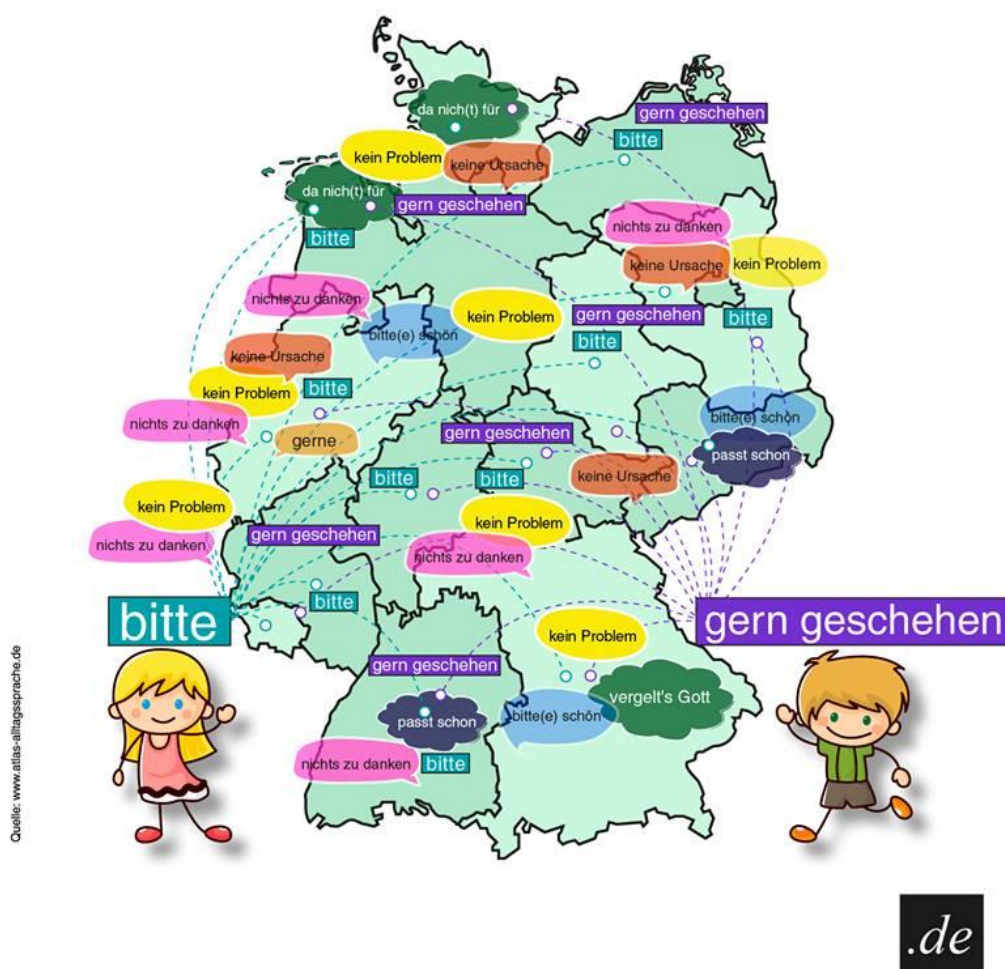

Detailnější rozdělení dialektů. Zde vidíme, že se německy lokálně mluví rovněž v Belgii, Nizozemsku, Lucembursku, Francii, Švýcarsku, Lichtenštejnsku a Itálii.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Die richtige Antwort auf „DANKE“ !

Jak správně odpovědět na poděkování v jednotlivých regionech. Zdvířilostní fráze se velmi liší od prosím, Pánbu zaplat' přes rádo (se stalo) až po žádný problém nebo to je v pořádku.

Kontrolní otázky

Ve kterých evropských zemích se hovoří německy?

Které dialekty jsou v Německu rozšířeny nejsilněji?

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Doplňkové otázky

Vyhledejte si německou větu v různých nářečích a porovnejte, jak moc se od sebe liší.

Český jazyk přejal velké množství německých slov a doslovných překladů. Některé jsou spisovné, jiné ne (rada, gauner, rašple, kvelb, listonoš, ksicht, hajzl). Dohledej v českém slovníku další příklady.

Co se v Německu jí a pije

Různost a bohatost nabídky pečiva. Chleba se liší tvarem, typem mouky (pšenice, žito, směsi) a příměsemi (slunečnice, dýně, mák, ořechy, sója, ovesné vločky, sezamové semínko).

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Německo je země piva. Vaří se zde mnoho různých typů, které donedávna znal v Česku málokdo. Vedle plzeňského typu (Pils) je to pšeničné pivo (Weizenbier), Kölsch z Kolína n. R., Berliener Weisse (velmi světlé pivo z Berlína doplňované sirupy zelené a červené barvy), Bockbier ad.

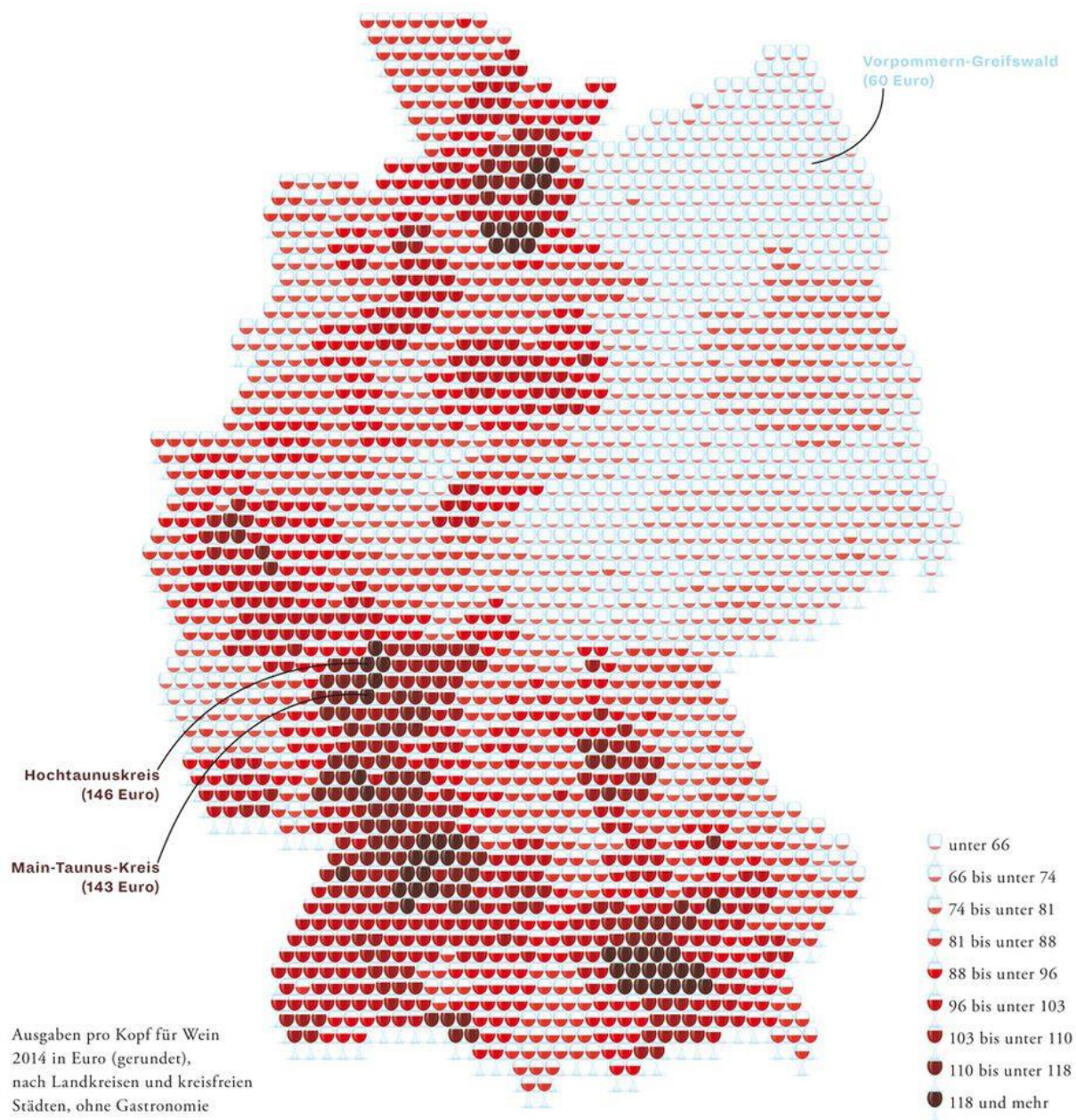
**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Německá piva se liší surovinami, typem kvašení, podílem alkoholu, avšak musí splňovat prastará pravidla zvaná „deutsches Reinheitsgebot“, která zaručují poctivý nápoj.

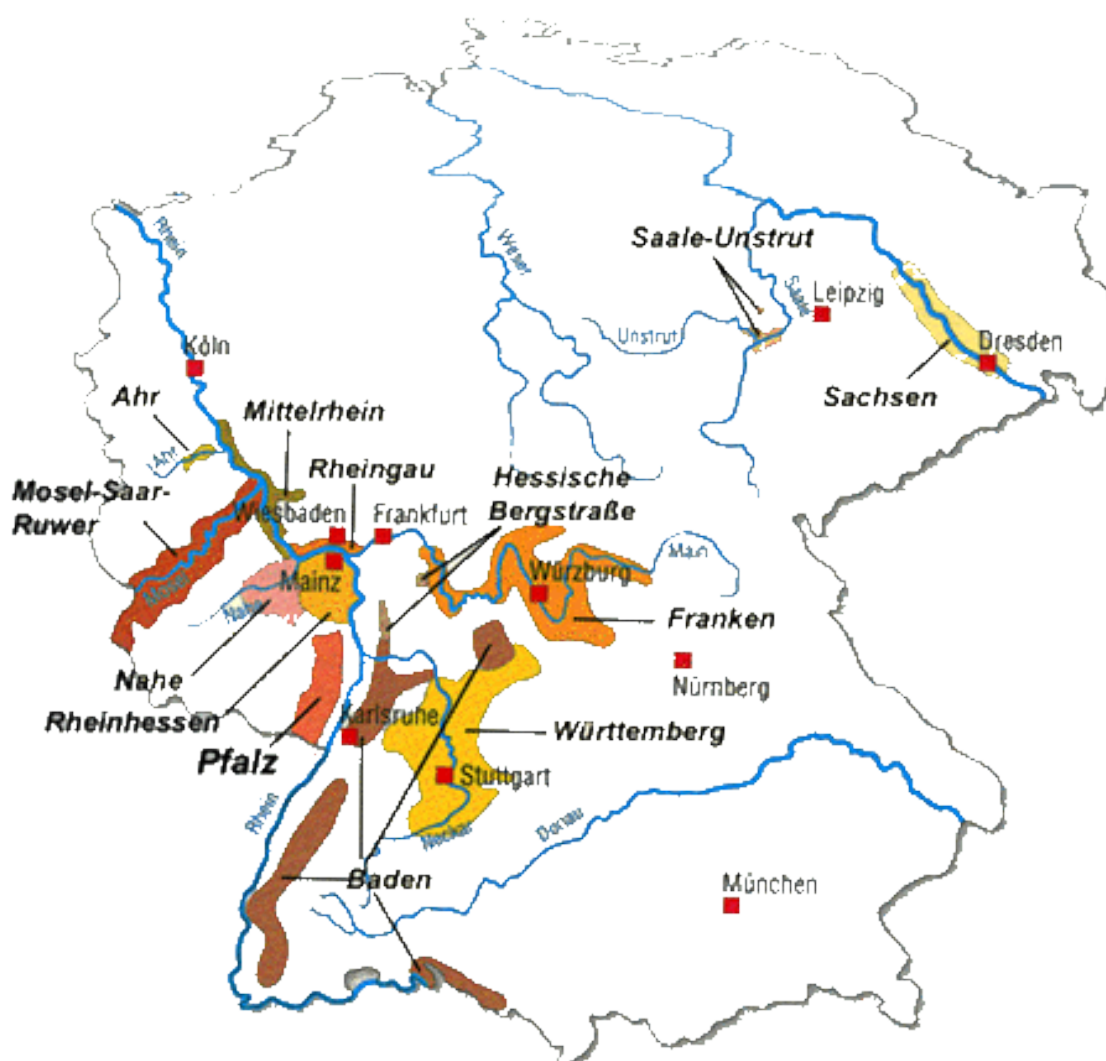

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Výdaje za víno podle okresů. Statistika vypovídá o místních zvyklostech krajů, kde se víno tradičně pěstuje a tedy i pije, tzn. hlavně Porýní.

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Německé vinařské oblasti jsou vázány na údolí Rýna a jeho přítoky (Mohan, Nekar, Mosela). Rýnské a moselské víno jsou pojmy daleko za hranicemi a daly i název rýnskému ryzlinku. Vhodné klima skýtají svahy kolem Bodamského jezera. Nejsevernější vinice se nacházejí na středním toku Labe u Drážďan.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Pestrost regionálních specialit je v Německu větší, než v Česku a je využívána jako lákadlo v turismu. Pokrmy jako Eintopf, frankfurtský párek, švarcvaldský dort pronikly i k nám, jiné jsou méně známé (falcký nadívaný žaludek, harcký sýr/syrečky, norimberský perník). Američané mají z němčiny hamburger, frankfurter (párek), berliner (koblih). Exotické jsou pro Čechy rybí speciality z mořského pobřeží. Každý Němec dává přednost regionálním specialitám, které pro něj představují užší vlast a jsou emocionálně zatížené.

**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Kontrolní otázky

Co znamená v angličtině frankfurter, berliner?

Která říční údolí jsou vinorodými oblastmi?

Kde se v Německu pije nejméně vína a proč?

Doplňkové otázky

Velmi známou odrůdou vína je u nás německy znějící Müller-Thurgau, která však nepochází z Německa. Kde je třeba hledat její původ?

Zjistěte, co znamená Christstollen, Kassler, Sprotten.

Které německé potraviny, jež se výrazně liší od našich obvyklých, znáte z obchodu?

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Co se v Německu vyrábí

CoCo new media

Německo je v současnosti jedním z největších světových exportérů průmyslových výrobků, ale také potravin. Infografika ukazuje vždy jednoho významného výrobce v každé spolkové zemi, jehož logo možná máte doma, nebo jej alespoň znáte.

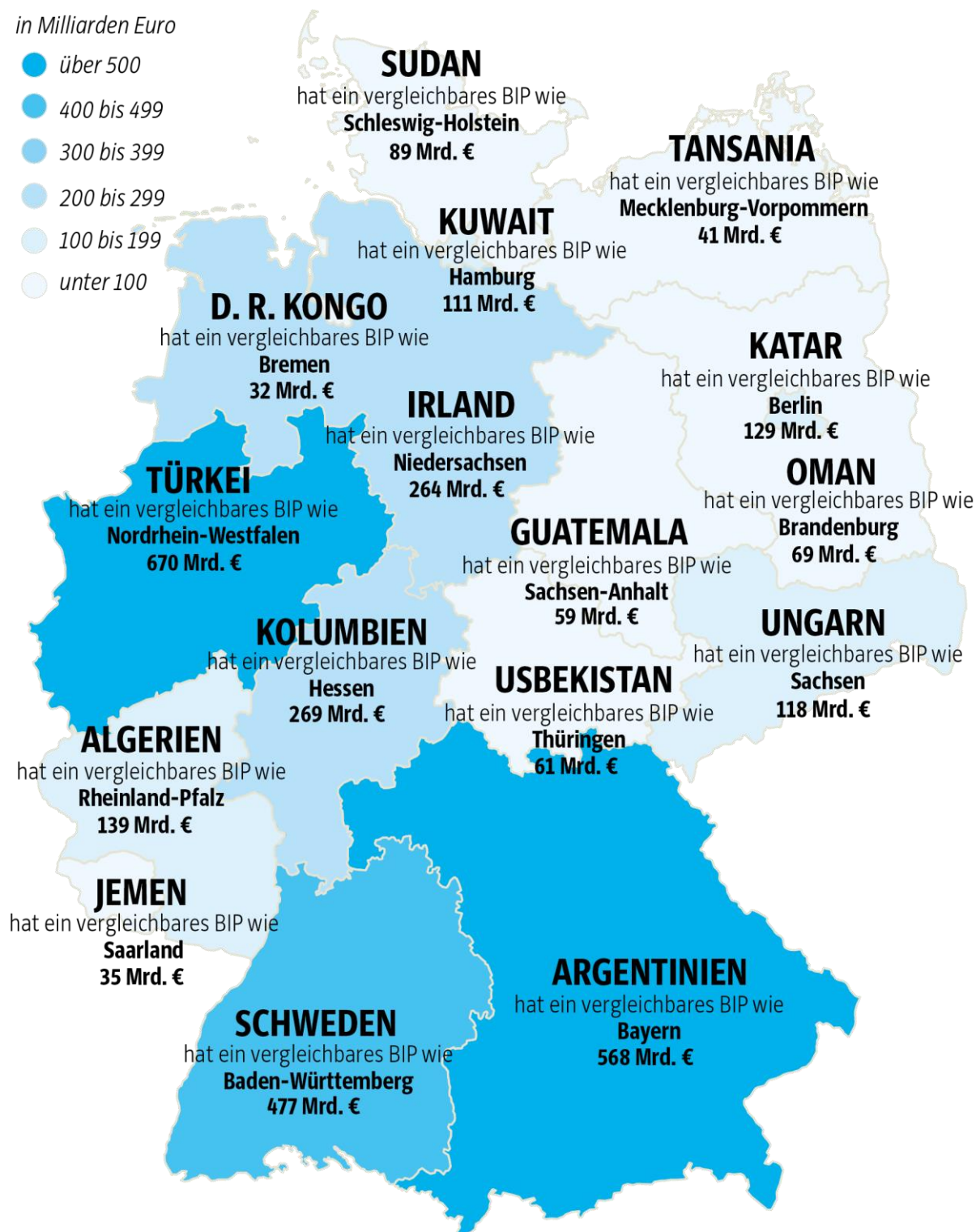
**Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy
učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci**

Wenn Bundesländer Staaten wären

Die Wirtschaftskraft (BIP) der Bundesländer im Vergleich zu ausgewählten Staaten

in Milliarden Euro

- über 500
- 400 bis 499
- 300 bis 399
- 200 bis 299
- 100 bis 199
- unter 100

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Kdyby byly spolkové země státy světa. Srovnání HDP s podobně výkonnými ekonomikami. Překvapí hospodářská síla Bavorska, rovnající se Argentině, Bádenska-Württemberska rovnající se Švédsku a Severního Porýní-Vestfálska odpovídající Turecku. Zajímavá je i dvojice Hamburk-Kuvajt nebo Sasko-Maďarsko.

Kontrolní otázky

Rozřaďte výrobce na mapě podle průmyslových odvětví.

Doplňkové otázky

Které světové značky průmyslových výrobků jsou u nás známy? Vyhledej, kde v Německu sídlí jejich výrobce. V některých případech se pobočné závody nacházejí v České republice.

Pokuste se pro každou spolkovou zemi dohledat značku číslo dvě a tři po nejznámějším výrobcí.

Které spolkové zemi se nejvíce blíží HDP Česka?

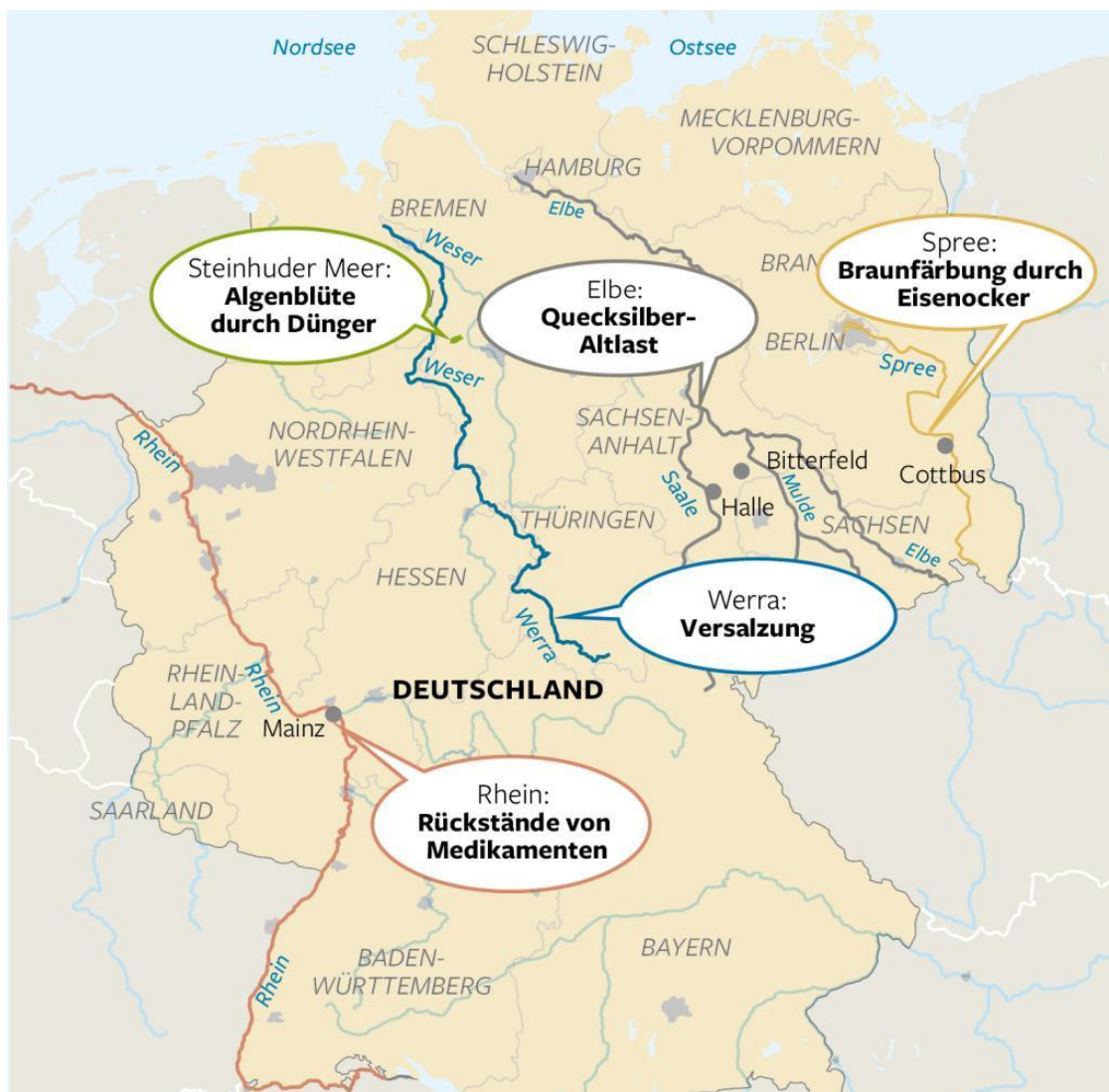
Jak se chrání v Německu životní prostředí

Odpovědnost vůči životnímu prostředí je v Německu značná. Od 60. let, kdy s kyselými dešti začaly umírat lesy, se začala konsolidovat a politicky aktivizovat vrstva společnosti, jíž to nebylo lhostejné. Výsledkem byla strana zelených (Grüne), která se stala parlamentní silou.

Známa je německá pečlivost při třídění komunálního odpadu, které bylo po vstupu do EU zavedeno také u nás.

Německo je však také silně průmyslově rozvinutá země s hustou dopravou, kde bylo nutno řešit staré zátěže v nových spolkových zemích.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Znečištění velkých řek. Velké toky trpí koncentrací průmyslu, sídel i zemědělství. Nebezpečné látky v nich přetrvávají i přes pokroky v čištění odpadních vod. Konkrétně jsou znečištěny: Rýn (zbytky léčiv), Werra (zasolení), jezero Steinhuder Meer (řasy kvůli hnojení ve vodě), Labe (rtuť z dřívějších dob), správa (zabarvení oxidy železa).

Kontrolní otázky

Které řeky přinášejí znečištění od nás do Německa?

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Doplňkové otázky

Postoj státních úřadů ke kůrovcové kalamitě na Šumavě/Böhmerwald byl dlouho zcela opačný. Zjistěte, jak se vyvíjely názory u nás a u sousedů.

Zastoupení sportovních klubů v nejvyšší fotbalové lize (Bundesliga). Nápadná je absence klubů z nových spolkových zemí, což je zřejmě důsledek horší ekonomické situace a přerušení kontinuity východoněmecké ligy po sjednocení. Cena špičkových hráčů stoupá do astronomických výšin, což aktuální situaci jen upevní.

Podpůrné aktivity směřující ke zkvalitnění pregraduální přípravy učitelů na Univerzitě Palackého v Olomouci

Literatura základní

Matecki, Uta: Dreimal Deutsch. In Deutschland, In Österreich, In der Schweiz – Lesebuch. Stuttgart:Klett, 2009

Schroeter-Brauss, Sabina: Reálie Německa. Praha 2012.

Raabe, Josef: Landeskunde – Praktische Materiallien für den Deutschunterricht. Praha 2012.

Krieger, Karl-Friedrich - Müller, Heiner – Volrath, Hanna: Dějiny Německa. Praha: NLN - Nakladatelství Lidové noviny 2004.

<https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/de> (údaje o Německu)

Literatura doplňující

Německá čítanka - Gutenbergova čítanka současné německé prózy. Praha: Labyrinth 2005.

Pilaski, Anna - Behal-Thomsen, Heinke - Bolte-Costabiei, Christiane - Fröhlich, Birgitta: Entdeckungsreise D-A-CH. Kursbuch zur Landeskunde, Stuttgart: Klett. 2012

Behal-Thomsen, Heike – Lundquist-Mog, Angelika: Typisch Deutsch? Arbeitsbuch zu Aspekten deutscher Mentalität. Berlin: Langenscheidt, 1993.

<http://www.zeit.de/serie/deutschlandkarte> (tématické mapy o Německu)

<https://www.goethe.de/de/spr/unt/ver/sul.html> (německá města a krajiny)

<https://www.goethe.de/de/spr/unt/kum/mid.html> (lidé v Německu)

<http://www.dw.com/de/deutsch-lernen/dialektatlas/s-8150> (atlas dialektů)

<http://www.dw.com/de/deutsch-lernen/das-deutschlandlabor/s-32379> (pivo, buřty, kultura, fotbal a další témata v krátkých videích)